

DOBOS LÁSZLÓ

Jászok Egyesülete

A jászok ősei Magyarországra a XIII. század folyamán a kunokkal együtt, több hullámban jutottak el és telepedtek meg. (A jászok betelepüléséről más elméletek is léteznek.) A jászok észak-iráni eredetű, az alánokkal rokon nép, amely a középkor végére beolvadt a magyarságba. A jászokat kezdettől megillették koronabirtoki kiváltságaik: mentesek voltak a földesúri, a vármegyei és egyházi adóktól, vezetőiket maguk választhatták, szabadon költözhetnek, vám- és révdíjat nem fizettek, helyhatósági autonómiával rendelkeztek, főbírájuk a mindenkori nádor volt.

A magyarországi jász etnikai csoport máig egyetlen nyelvemlékét, a jász szójegyzéket Fekete Nagy Antal fedezte fel 1957-ben az Országos Levéltárba került körmendi Batthyány-levéltár 1422. január 13-án, Budán kelt oklevelének hátoldalán. A felfedező által besenyőnek vélt szójegyzéket Németh Gyula dolgozta fel, az oszét nyelv segítségével megfejtette jelentését, majd közzétette.

A Jászság kistáj az Alföldön, Jász-Nagykun-Szolnok megyében. A történeti-néprajzi táj nevét a jászoktól kapta. Területe mintegy 700 négyzetkilométer. Mai négy városának és 14 községének lélekszáma 90 000 fő. A Jászföld a XIV. századtól az újkori megyerendszer kialakulásáig, 1876-ig közjogi és gazdasági különállással rendelkező szabadalmas közigazgatási egység. A máig élő jász öntudat alapja a területi autonómia megtartásáért vívott évszázados küzdelem.

1702-ben I. Lipót császár elzálogosította a Jászkunságot 500 000 rajnai forintért a Német Lovagrendnek. Az ősi szabadság visszaszerzése érdekében folytatott több évtizedes küzdelem sikere az eladatottság

alóli önfelszabadítás, a jászkun redemptio (ejtsd: redempció, a szabaddalmas jogállás pénzbeli megváltása). Mária Terézia királynő 1745. május 6-án írta alá az ún. redemptionális diplomát, melyben megengedi a jászoknak és a kunoknak az önmegváltást. A redemptióban résztvevő jászági települések a következők voltak (a fizetett összeg sorrendjében): Jászberény, Jászárokszállás, Jászapáti, Jászsalsószentgyörgy, Jászladány, Jászfényszaru, Jászkákóhalma, Jászkisér, Jászdózsa, Jásztelek (akkor: Jászmihálytelek), Jászfelsőszentgyörgy. A redemptióban részt nem vett, további mai jászági települések: Alattyán, Jánoshida, Jászágó, Jászboldogháza, Jászivány, Jászszentandrás, Pusztamonostor.

A jászági települések a XVIII-XIX. században hatalmas pusztákat birtokoltak a Duna-Tisza közén. Benépesítésük során több hullámban ezrek költöztek ki az anyaközségekből a kiskunsági pusztákra. A XX. században a földnélküliség és a gazdag gyermekáldás még a Dunántúlra is sodort jász kirajzást.

A Jászság évszázadokon át az ország egyik éléskamrája volt. A gabonatermesztés, a ridegpásztor állattartás mellett a kézművesipar, a céhes rendszer a redemptio után kapott erőre. A kereskedést a görög kereskedők úzték. A kiegyezés után a malomipar, a szücsmesterség, az asztalosság, a kubikos földmunka vitte messze földre a jászok tudásának, erejének hírét. Ma az Electrolux Lehel Kft., az Aprítógépgyár és más jelentős ipari üzemek a Jászföld fő gazdasági tényezői. Sikerárgazat az egykori háztájiból kinőtt fóliás zöldség és görögdinnye termesztés.

A Jászságból elszármazottak már az első világháború után összefogtak Budapesten, Jászok Egyesülete néven. Dr. Czettler Jenő agrárközgazdász, akadémikus, a képviselőház alelnöke vezetésével a fővárosban tanuló, dolgozó, de a szülőföldjükhöz kötődő jászok rendszeresen találkoztak a Nagykörút–Baross utca sarkán, a Bodó Kávéházban, vagy vezetőjük csörögi birtokán. (Dr. Czettler Jenő emlékezetét ma márványtábla hirdeti a Köröndnél.) A hagyományápolást szolgálta a húszas-harmincas években a jászbálok sora, melyet a jászági települések és a Jászok Egyesülete közösen rendezett. 1946-ban – több tízezer egyesülettel egyidejűleg – a Jászok Egyesületét is feloszlatták.

1991. március 19-én alakult újjá a nagy múltú szervezet. A 36 alapító leszögezte: „adósai vagyunk szülőföldünknek”. Az elszármazottakat tömörítő Jászok Egyesülete – együttműködve testvérszervezetével, „A

Jászságért” Alapítvánnyal – havonta tartja összejöveteleit Budapesten, a Pest megyei megyeházán. A találkozókön a jászok történetéről, hagyományairól, a táj társadalmi-gazdasági helyzetéről tartanak előadást szakemberek, művészek, politikusok. Népszerű a jász kulturális örökséget ápoló kiadványok (könyvek, hangkazetták, CD-k) sora. A legnagyobb sikert Korniss Péter Kossuth díjas fotográfus Jászság című, háromnyelvű, két kiadást megért albuma aratta. A mára 650 fős közhasznú szervezet cselekvőképességét az egyesületi tagdíj és a személyi jövedelemadó egy százalékából befolyó támogatás jelentősen segíti. Ez utóbbi összege 2006-ban meghaladta a 28 millió forintot.

A jászkun redemptióra, az ősi szabadságot visszaszerző elődökre emlékeznek a jászok minden év tavaszán, a jász világtalálkozón. Ezt a háromnapos programot évente más-más jász település rendezi az elszármazott jászságiakat tömörítő Jászok Egyesületével közösen. A szülőföldön találkozik ilyenkor az otthonélő, a kirajzott (tudatos telepítés eredményeként kiköltözött), valamint az elszármazott (személyes döntés alapján elkerült) jászok több ezer képviselője. Az első jász világtalálkozó a jászkun redemptio 250. évfordulóján, 1995-ben volt Jászberényben, az egykori Jászkun Hármaskerület székvárosában. 2008-ban Pusztamonostor község rendezte a XIV. Jász Világtalálkozót, jövőre Alattyán lesz a házigazda. Rövidesen mind a 18 jászsági település sora kerül, ekkor – az előzetes jelzések szerint – a Duna-Tisza közti jász gyökerű települések szeretnék folytatni a találkozók sorát.

A jász világtalálkozók eseménysorozata másfél évtizede csiszolódik, s mára kialakult egy hagyományos forgatókönyv, mely mindig kiegészül helyi sajátosságokkal. Az ünnepi római katolikus főpapi szentmisét mindenkor az egri érsek koncelebrálja. A kézműves kiállítások, a könyvnyű-, komoly- és népzenei koncertek, az újonnan megjelent helytörténeti, művelődéstörténeti kiadványok bemutatói más-más réteget szólítanak meg. Vonzó a kirakodóvásár, a lacikonyhák tájjellegű kínálata, a sportrendezvények sora, a helyi művészeti csoportok bemutatkozása. A legnagyobb sokadalom természetesen a szombati díszünnepségre se reglik össze. A 35–40 meghívott település képviselői saját zászlóik alatt színpompás felvonulással köszöntik a házigazdákat. A menetet a jász huszárbandériumok vezetik. Egyre többen láthatók népviseletben, a jász parasztpolgári viselet rekonstrukciójában.

Az ünnepség a Lehel kürt (jászkürt) hangjával kezdődik, majd a köszöntések következnek: az ország vezető közbizalmi méltóságai, a Habsburg család leszármazottai, az elszármazottak képviselői szólalnak fel. Minden jászok képviselői előtt ekkor adják át a kiemelkedő jász kulturális értékörzést elismerő, egymillió forintos Jászságért Díjat. Fényes külsőségek között beiktatják a házigazda település által jelölt jászkapitányt, aki személyében egy évig a jász összetartozás megtestesítője. Annak, aki többet szeretne tudni (és látni) minderről, szíves figyelmébe ajánljuk a Jászok Egyesülete honlapját (www.jaszokegyesulete.hu).

A jász világtalálkozó idegenforgalmi vonzereje évről-évre növekszik. Egyre többen érkeznek ekkor a vendégszerető jászokhoz, egyúttal ellátogatnak a jászsági termálfürdőkhöz, igénybe véve a falusi vendéglátást; megcsodálva a táj érintetlen természeti szépségét, a barokk templomokat, vagy Aba-Novák Vilmos festőművész nevezetes freskóit Jászszentandrásán.

A jász világtalálkozókon mindenkor képviseltetik magukat kiskun és nagykun atyánkfiai is. A több évszázados közös jászkun történelmi örökség, a jász találkozók sora sarkallta őket arra, hogy 2009 őszére összehívják a kunok első világtalálkozóját.

A jubileumi, XV. jász világtalálkozó előtt megállapíthatjuk: ez az eseménysorozat ország-világ előtt kifejezi az otthon élő és elszármazott jászok összetartozását; hozzájárul a jász öntudat reneszánszához. Ezt szolgálják a Jászok Egyesülete rendezvényei, történelmi kiadványsorozata, pályázatai, tanulmányi ösztöndíjai. Mindez azt bizonyítja, hogy a XXI. században is lehet élő közösségi hagyományt teremteni.

A Jászok Egyesülete jelképe